

Το αποτύπωμα του νέου κορωνοϊού στον πλακούντα

Η επίδρασή του νέου κορωνοϊού (SARS-COV-2) στην εγκυμοσύνη και η πιθανότητα κάθετης μετάδοσης από τη μητέρα στο μωρό, κατά τη διάρκεια της κύησης ή κατά τον τοκετό, αποτελεί αντικείμενο συνεχούς μελέτης και έρευνας για την ιατρική κοινότητα. Η Καθηγήτρια Παθολογικής Ανατομικής της Ιατρικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και Επιστημονική Υπεύθυνη Μονάδας Περιγεννητικής Παθολογοανατομίας, **Αναστασία Κωνσταντινίδου** συνοψίζει τα μέχρι τώρα δεδομένα. Ο ιός παραμένει «νέος», γι' αυτό και συνεχίζουμε να τον μελετούμε και να τον μαθαίνουμε. Υπάρχουν πράγματι ενδείξεις ότι η ενδομήτρια μετάδοση του κορωνοϊού από την έγκυο μητέρα στο έμβρυο είναι εφικτή διά μέσου του πλακούντα, αλλά αυτό φαίνεται να συμβαίνει σε πολύ μικρό ποσοστό κυήσεων, και, αντίθετα με τη γρίπη, η λοίμωξη από νέο κορωνοϊό (νόσος Covid-19) δεν φαίνεται να προκαλεί σοβαρές επιπλοκές στην έκβαση της εγκυμοσύνης, σύμφωνα με τα μέχρι τώρα δεδομένα. Σε μικρό αριθμό Covid-19 κυήσεων έχει ελεγχθεί ο πλακούντας για την παρουσία του ιού, μετά από κατάλληλη και αξιόπιστη δειγματοληψία. Σε μεμονωμένα περιστατικά ανιχνεύτηκε στον πλακούντα το γονιδίωμα του ιού, ή αναγνωρίστηκε ο κορωνοϊός στο ηλεκτρονικό μικροσκόπιο. Ως εκ τούτου, για τη διερεύνηση της ενδομήτριας μετάδοσης του ιού είναι σημαντικό να γίνεται το μοριακό τεστ και στον πλακούντα, μετά από κατάλληλη ιστοληψία μέσα από την εμβρυϊκή επιφάνεια του οργάνου. Η ιστοπαθολογία του πλακούντα σε Covid-19 κυήσεις έχει περιγραφεί σε περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων: 36 συνολικά πλακούντες σε δύο δημοσιευμένες σειρές από τις ΗΠΑ, και μεμονωμένα περιστατικά από την Ευρώπη. Η Ελληνική σειρά περιλαμβάνει μέχρι στιγμής 6 πλακούντες. Τα περισσότερα από τα παραπάνω δημοσιευμένα περιστατικά και όλα τα περιστατικά της ελληνικής σειράς περιλαμβάνουν πλακούντες του τρίτου τριμήνου της κύησης. Τα ιστολογικά ευρήματα αφορούν περισσότερο τη μητρική αγγειακή κυκλοφορία του πλακούντα. Εκδηλώνονται κυρίως σαν ήπια ή μέτρια διαταραχή της μητρικής αιμάτωσης, τάση για θρόμβωση στους χώρους του πλακούντα όπου κυκλοφορεί το μητρικό αίμα, και μητρική αρτηριοπάθεια του φθαρτού (δηλ. αλλοιώσεις στο τοίχωμα των μητρικών αγγείων παρόμοιες με αυτές που παρατηρούνται στην προεκλαμψία και στην κεντρική αποκόλληση του πλακούντα). Παρατηρήθηκε επίσης τάση για θρόμβωση στα εμβρυϊκά αγγεία του πλακούντα, αλλά το εύρημα αυτό δεν είχε σημαντική διαφορά με την ομάδα των πλακούντων μαρτύρων από γυναίκες αρνητικές για Covid-19. Μητρική φλεγμονή με μακροφάγα και μονοκύτταρα παρατηρήθηκε σε 5 περιπτώσεις, σε 2 από αυτές τα νεογνά ήταν θετικά για τον ιό. Είναι σημαντικό ότι όλα τα νεογνά στις παραπάνω περιπτώσεις, ακόμα και όσα είχαν θετικό τεστ, είτε ήταν ασυμπτωματικά είτε είχαν ήπια κλινικά συμπτώματα αλλά πολύ καλή εξέλιξη. Σε μεμονωμένα δημοσιευμένα περιστατικά με επιπλοκές της Covid-19 εγκυμοσύνης, όπως περιπτώσεις αποβολής ή ενδομητρίου εμβρυϊκού θανάτου στο Β' τρίμηνο της κύησης, καθώς και σε μία πρόσφατα δημοσιευμένη περίπτωση νεογνού με αιμία και θετικό τεστ, που παρουσίασε νευρολογικές επιπλοκές, η ιστολογική εξέταση του πλακούντα έδειξε επί πλέον σοβαρή μητρική και εμβρυϊκή φλεγμονή. Τα ιστολογικά ευρήματα του πλακούντα σε Covid-19 κυήσεις παρουσιάζουν συσχέτιση με την μέχρι τώρα γνωστή παθοφυσιολογία του ιού, δεν είναι όμως παθογνωμονικά για τη συγκεκριμένη λοίμωξη και παρατηρούνται σε πλήθος άλλων παθολογικών καταστάσεων. Ως εκ τούτου δεν είναι σαφές αν η Covid-19 λοίμωξη είναι αποκλειστικά υπεύθυνη για τις ιστοπαθολογικές αλλοιώσεις του πλακούντα, αν απλώς συνυπάρχει, ή αν συντελεί συνεργικά μαζί με άλλη υποκείμενη παθολογική κατάσταση. Παρ' όλο που οι επιπλοκές της εγκυμοσύνης από τη νόσο Covid-19 είναι σπάνιες, η πρόληψη είναι απαραίτητη, και οι έγκυες γυναίκες θα πρέπει να τηρούν τα προληπτικά μέτρα και τις προφυλάξεις σύμφωνα με τις διεθνείς οδηγίες.

Προκειμένου να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα για την πιθανή διαπλακουντιακή δράση του νέου κορωνοϊού είναι απαραίτητο να συνεχισθεί η καταγραφή των ευρημάτων σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό περιπτώσεων, με παράλληλο έλεγχο ισόποσων πλακούντων-μαρτύρων από γυναίκες που δεν έχουν μολυνθεί με τον ιό, και με παράλληλη παρακολούθηση και λεπτομερή συσχέτιση με τα κλινικοεργαστηριακά δεδομένα για τις μητέρες και τα νεογνά. Στην Μονάδα Περιγεννητικής Παθολογοανατομίας του ΕΚΠΑ, υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Παθολογοανατομικής Εταιρείας (European Society of Pathology), συντονίζουμε τη δημιουργία βάσης ευρωπαϊκών δεδομένων για την καταγραφή και επεξεργασία των παθολογοανατομικών ευρημάτων σε έμβρυα και πλακούντες κυήσεων Covid-19. Παράλληλα, σε συνεργασία με την Β΄ Πανεπιστημιακή Παιδιατρική Κλινική και το νοσοκομείο Αττικών, συνεχίζεται η διεξαγωγή έρευνας σε πλακούντες μητέρων διαγνωσμένων με Covid-19 στην Ελλάδα.